

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Departament Kształcenia Ogólnego

DKO-WOKO.4073.50.2025.MK

Warszawa, 15 maja 2025 r.

Pani
Dorota Wójcik
Prezesa
Fundacji Wolność od Religii

Szanowna Pani!

Odpowiadając na Pani pismo z dnia 6 maja br. w sprawie pozyskiwania przez szkołę, od rodziców uczniów zwalniających dzieci na rekolekcje, stosownej informacji, uprzejmie informuję, że ustalenia i stanowisko Dolnośląskiego Kuratora Oświaty¹ w tym zakresie są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa.

Dyrektor nie jest uprawniony (ani zobligowany) do pozyskiwania od rodziców dodatkowych oświadczeń w sprawie udziału dzieci czy uczniów w rekolekcjach. Dyrektor jednostki systemu oświaty może działać tylko na podstawie i w granicach prawa. Kurator słusznie przywołał w swoim piśmie przepisy § 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach², które stanowią *lex specialis* w zakresie zadań szkoły na rzecz umożliwienia uczniom uczęszczającym na lekcje religii udziału w rekolekcjach.

Z poważaniem

Tomasz Głowacki
Zastępca Dyrektora
/ – podpisano cyfrowo/

¹ Pismo z dnia 3 czerwca 2024 r.

² t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 983

wniosek o przedstawienie stanowiska w sprawie pozyskiwania "zwolnień" na rekolekcje

1 wiadomość

Fundacja Wolność od Religii <fundacja.wor@gmail.com>
Do: kancelaria@men.gov.pl

6 maja 2025 10:48

Lublin, 6 maja 2025 r.

Szanowna Pani Barbara Nowacka
Ministra Edukacji
Ministerstwo Edukacji Narodowej
al. Jana Chrystiana Szucha 25
00-918 Warszawa
e-mail: kancelaria@men.gov.pl

WNIOSEK O PRZEDSTAWIENIE WIĄŻĄCEJ OPINII W SPRAWIE UDZIAŁU UCZNIÓW ZAPISANYCH NA RELIGIĘ (DOWOLNEGO WYZNANIA) W REKOLEKCJACH

Szanowna Pani Minister,

uprzejmie prosimy o przedstawienie stanowiska Ministra Edukacji w sprawie **pozyskiwania przez szkołę, od rodziców uczniów zwalniających dzieci na rekolekcje, stosownej informacji.**

Kuratorium Oświaty we Wrocławiu w swoim piśmie z dnia 3 czerwca 2024 r. stwierdza, że **dyrektorzy/ wychowawcy** nie mają obowiązku zbierania „dodatkowych” zgód rodziców lub pełnoletnich uczniów zapisanych na religię (dowolnego wyznania) na wyjście na rekolekcje, natomiast dyrektor może samodzielnie zdecydować o zabranii z lekcji dziecka uczęszczającego na katechezę wyłącznie na podstawie oświadczenia rodzica złożonego na początku danego etapu edukacji w sprawie udziału w zajęciach religii oraz w konsekwencji ustaleń szczegółowych pomiędzy organizującym rekolekcje a szkołą.

W opinii fundacji ww. odpowiedź Kuratora jest nieprawidłową interpretacją obowiązujących przepisów. W związku z powyższym prosimy Panią Minister o przedstawienie wiążącej opinii w tej sprawie.

Opinii takiej oczekują rodzice i sami uczniowie, ponieważ ww. kwestia wiąże się z wieloma problemami. Rodzice i uczniowie nie zgadzają się na pozbawianie ich dostępu do edukacji, „karanie” za nieobecność w kościele pobytem w świetlicy/bibliotece, przymuszanie do uczestnictwa w praktykach religijnych poprzez włączenie dyrektorów do współorganizacji praktyk religijnych (często na terenie szkół).

UZASADNIENIE

Zasady organizacji rekolekcji, w których udział biorą uczniowie danej szkoły, reguluje § 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych. Przepis § 10 ust. 1 rozporządzenia wskazuje, że: **Uczniowie uczęszczający na naukę religii mają prawo do zwolnienia z zajęć szkolnych w celu odbycia trzydniowych rekolekcji wielkopostnych, jeżeli rekolekcje te stanowią praktykę danego kościoła lub innego związku wyznaniowego. W czasie trwania rekolekcji szkoła nie jest zwolniona z realizowania funkcji opiekuńczej i wychowawczej.** Co ważne: uzyskanie przez ucznia prawa do zwolnienia z zajęć nie oznacza obowiązku skorzystania z tego prawa.

Szkoła musi zatem posiadać oświadczenie rodzica w sprawie zwolnienia dziecka z zajęć szkolnych w celu odbycia praktyk religijnych, w przeciwnym wypadku mogłoby dojść do naruszenia Konstytucji w ten sposób, że dziecko np. rodziców niewierzących zapisane na religię katolicką zostanie zabrane do kościoła decyzją instytucji publicznej. Szkoła z kolei nie może również oczekiwać **oświadczeń negatywnych** w sprawie udziału w wydarzeniach religijnych, analogicznie do zbierania **oświadczeń negatywnych** w sprawie udziału w zajęciach religii (dowolnego wyznania).

Deklaracja chęci uczestniczenia w lekcjach religii, nawet jeśli została złożona przez rodziców uczniów nie jest jednoznaczna z chęcią uczestniczenia w dowolnych uroczystościach religijnych w przyszłości, jest wyłącznie deklaracją chęci uczestniczenia w lekcjach religii, podobnie nie jest deklaracją światopoglądową, a szkoły nie mają prawa pytać uczniów o wyznanie ani światopogląd. **Dyrektor szkoły nie może samodzielnie zdecydować o zabranii dziecka uczęszczającego na katechezę do kościoła czy sali gimnastycznej w celu odbycia praktyk religijnych, wyłącznie na podstawie oświadczenia rodzica złożonego na początku danego etapu edukacji w sprawie udziału w zajęciach religii (dowolnego wyznania).** W przeciwnym razie działanie szkoły przyjęłoby formę zmuszania do udziału w praktykach religijnych, która wprost byłaby naruszeniem Konstytucji RP (Art. 53 ust. 6 *Nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych*).

Dyrektorzy szkół, podobnie jak Dolnośląska Kurator Oświaty uważają często, iż wyrażenie przez rodzica życzenia organizacji lekcji religii w szkole upoważnia dyrekcję do wyprowadzenia uczniów do kościoła (**przez nauczycieli przedmiotu, z którym w danym czasie mają planowe zajęcia (sic!)** czy też zaprowadzenia uczniów do sali gimnastycznej, w której proboszcz organizuje praktyki religijne.

Będziemy wdzięczni za dokonanie przez kompetentny organ jednoznacznej wykładni prawa w powyższym obszarze, ponieważ, stając w obronie praw obywateli, praw rodziców i uczniów, wymieniamy wiele korespondencji z dyrektorami szkół, a jednocześnie wydaje się, że zarówno rodzice, jak i nauczyciele, a przede wszystkim dyrektorzy mają niejednokrotnie kłopoty z interpretacją prawa w tym obszarze. W związku z tym wnoszę jak na wstępie.

Z wyrazami szacunku

Dorota Wójcik

prezeska zarządu

Załączniki:

1) **Pismo z dnia 3 czerwca 2024 r. z Kuratorium Oświaty we Wrocławiu**

Więcej informacji: <https://wolnoscodreligii.pl/wniosek-fundacji-do-dolnoslaskiej-kurator-oswiaty-oraz-ministry-oswiaty-o-wykladnie-prawa-w-obszarze-organizacji-rekolekcji/>

Fundacja Wolność od Religii

Przeznacz 1,5% KRS 0000403073

Naszą misją jest ochrona praw osób bezwyznaniowych oraz obrona przed religią

www.wolnoscodreligii.pl

www.rownoscwskole.pl

www.etykawszkole.pl

www.decydujesz.org

www.niewierze.eu

FUNDACJA
WOLNOŚĆ
OD RELIGII

20250506100312.pdf

87K

Kuratorium Oświaty we Wrocławiu

Plac Powstańców Warszawy 1, 50-153 Wrocław

Sekretariat Dolnośląskiego Kuratora Oświaty
Sekretariat Wydziału Nadzoru Kształcenia Podstawowego i Specjalnego
Kancelaria Ogólna

71 340-63-70, fax 71 340-63-74
71 340-65-15, fax 71 340-63-50
71 340-69-36, fax 71 340-63-22

WNKPS.557.145.2024.KW

Wrocław, dnia 3 czerwca 2024 r.

**Pani
Dorota Wójcik
Przeska zarządu
Fundacja Wolność od Religii
ul. Fryderyka Chopina 41 lok. 2
20-023 Lublin**

W odpowiedzi na Pani pismo z dnia 24 kwietnia 2024 r. (data wpływu do Kuratorium Oświaty we Wrocławiu: 2 maja 2024 r.) odnośnie wykładni prawa, a także przedstawienia stanowiska Dolnośląskiego Kuratora Oświaty w zakresie organizacji rekolekcji dla uczniów Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Brzegu Dolnym, informuję, co następuje:

w świetle zadań i kompetencji kuratora oświaty określonych przepisami prawa oświatowego, Dolnośląski Kurator Oświaty nie posiada kompetencji do dokonywania wykładni przepisów prawa o mocy powszechnie obowiązującej. Będąc organem administracji publicznej kurator oświaty działa na podstawie i w granicach prawa, natomiast interpretacji czy też wykładni przepisów może dokonywać tylko na użytek konkretnego rozstrzygnięcia, nie zaś hipotetycznych sytuacji. Kurator oświaty nie jest uprawniony do przedstawiania własnego stanowiska lub własnej opinii w sprawie danego działania w przypadku, gdy przepisy powszechnie obowiązujące określają czy dane działanie jest dozwolone czy nie.

Dolnośląski Kurator Oświaty jako organ nadzoru pedagogicznego uprawniony jest z zachowaniem przydanych mu kompetencji, do badania legalności, tj. zgodności działania dyrektora szkoły z normą ustawową i podejmuje interwencje w trybie nadzoru pedagogicznego w sytuacji, gdy dyrektor szkoły zaniecha działań lub działa niezgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Mając na względzie prawa i obowiązki dyrektora szkoły wynikające z treści rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (t.jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 983) Dolnośląski Kurator Oświaty był zatem uprawniony

do dokonania oceny zgodności z prawem działania dyrektora Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3 w Brzegu Dolnym w ramach rekolekcji odbywających się w dniach 19-21 lutego 2024 r. w Brzegu Dolnym.

Odnosząc się do organizacji rekolekcji należy mieć na uwadze, że zgodnie z § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach „*Uczniowie uczęszczający na naukę religii mają prawo do zwolnienia z zajęć szkolnych w celu odbycia trzydniowych rekolekcji wielkopostnych, jeżeli rekolekcje te stanowią praktykę danego kościoła lub innego związku wyznaniowego. W czasie trwania rekolekcji szkoła nie jest zwolniona z realizowania funkcji opiekuńczej i wychowawczej*”. Prawo do zwolnienia z zajęć szkolnych w celu odbycia rekolekcji mają uczniowie uczęszczający na religię, na udział w której rodzice uczniów, wyrazili (w sposób pisemny) swoje życzenie w tym zakresie. Wobec faktu występowania uprzednio wyrażonej woli (życzenia) uczęszczania przez dziecko na naukę religii przepisy nie przewidują obowiązku ani możliwości pozyskania odrębnej deklaracji w zakresie udziału w trzydniowych rekolekcjach wielkopostnych lub rekolekcjach organizowanych w innym terminie zgodnie z § 10 ust. 2 ww. rozporządzenia. Ustawodawca ponadto pozostawia kwestię szczegółowych zasad dotyczących organizacji rekolekcji, do ustalenia pomiędzy organizującym rekolekcje a szkołą.

Co istotne, w czasie trwania rekolekcji szkoła nie jest zwolniona z realizowania funkcji opiekuńczej i wychowawczej, co pozwala na realizację poszanowania praw mniejszości. Przepisy ww. rozporządzenia stanowią jednak jedynie o funkcji opiekuńczej i wychowawczej podczas trwania rekolekcji, a nie o dydaktycznej. Z § 10 ust. 1 ww. rozporządzenia nie wynika przy tym, aby realizowanie funkcji opiekuńczej i wychowawczej dotyczyło jedynie grupy uczniów uczestniczących w rekolekcjach lub jedynie grupy uczniów, która w nich nie uczestniczy.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 737) działalnością szkoły kieruje dyrektor, to zatem on odpowiada za prawidłowe wykonanie zadań opiekuńczych i wychowawczych szkoły.

Odnosnie udziału w rekolekcjach nauczycieli, jako opiekunów uczniów, informuję, że sprawy z zakresu stosunku pracy należą do właściwości dyrektora szkoły jako kierownika zakładu pracy, zgodnie z art. 68 ust. 5 ustawy Prawo oświatowe. Nadzór nad dyrektorem

szkoły w tym zakresie sprawuje organ prowadzący szkołę na mocy art. 57 ust. 2 ustawy Prawo oświatowe. Niezależnie od powyższego spory z zakresu stosunku pracy, np. w przypadku naruszenia przez dyrektora prawa pracowniczego zatrudnionych w szkole nauczycieli, jak i pracowników niepedagogicznych, rozstrzygają sądy pracy.

Odnosząc się natomiast do pisma na temat sytuacji w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 3 w Brzegu Dolnym stwierdzam, że odpowiedź do osoby zainteresowanej została sporządzona na podstawie wyjaśnień otrzymanych od dyrektora szkoły, z których wynika, że sposób organizacji rekolekcji został ustalony przez dyrektora szkoły z organizującym rekolekcje proboszczem. Uczniom, którzy - zgodnie z wolą ich rodziców - nie brali udziału w rekolekcjach szkoła zapewniła opiekę, realizując tym samym obowiązek wynikający z § 10 ust. 1 zd. drugie rozporządzenia. Rekolekcje były organizowane przez proboszcza parafii NMP Królowej Polski w Brzegu Dolnym i odbywały się w kościele, a nie na terenie szkoły, nie doszło zatem do organizacji rekolekcji przez dyrektora na terenie szkoły. W rozpatrywanej sprawie nie była podnoszona kwestia oświadczeń/ zgód rodziców dzieci uczestniczących w rekolekcjach, nie wpłynęły również w tym zakresie żadne skargi.

Informuję, że jako organ uprawniony do dokonywania oceny zgodności z prawem działania dyrektorów szkół będę nadal zwracać uwagę na to czy dyrektorzy szkół podejmują działania zgodne z obowiązującym stanem prawnym, niedyskryminujące i niewykluczające uczniów.

Z poważaniem:

Dolnośląski Kurator Oświaty

Ewa Strzywanek

**Kuratorium Oświaty
w Warszawie**

Al. Jerozolimskie 32, 00-024 Warszawa

Warszawa, dn. 16 maja 2025 r.

KOG.552.139.2025.ZR

**Pani
Dorota Wójcik
Prezeska Zarządu
Fundacja Wolność od Religii
fundacja.wor@gmail.com**

dotyczy: organizacji rekolekcji w Szkole Podstawowej w Umiastowie,

Szanowna Pani Prezes,

w związku z ww. sprawą uprzejmie informuję, że Kurator oświaty konsekwentnie stoi na stanowisku respektowania prawa w każdym aspekcie funkcjonowania szkoły.

Szczegółowe zasady dotyczące organizacji rekolekcji są przedmiotem odrębnych ustaleń między organizującymi rekolekcje, a szkołą (§10 ust. 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach - Dz. U. z 2020 r. poz. 983 ze zm.).

To dyrektor, znający uwarunkowania lokalowo-organizacyjne szkoły, uzgadnia z organizatorem rekolekcji ich przebieg, biorąc pod uwagę potrzeby i oczekiwania całej społeczności szkolnej, w tym prawa, interesy, a przede wszystkim bezpieczeństwo wszystkich uczniów - tych uczestniczących i nieuczestniczących w lekcjach religii. Dyrektor szkoły, który zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 1, 2, 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737 ze zm.) kieruje działalnością szkoły, sprawuje nadzór pedagogiczny oraz wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom, mając na uwadze strukturę organizacyjną szkoły, lokalne uwarunkowania, zasoby kadrowe, ustala sposób organizacji zajęć w szkole podczas rekolekcji.

Opiekę nad uczniami odbywającymi rekolekcje zapewniają nauczyciele religii. Jednak dyrektor szkoły, jeśli wymagają tego względy bezpieczeństwa uczniów, ma prawo zwrócić się do pozostałych nauczycieli z prośbą o zapewnienie uczniom opieki w czasie ich przemieszczania się do miejsca odbywania rekolekcji i w drodze powrotnej do szkoły. Dyrektor powinien respektować prawo nauczycieli do wolności sumienia i wyznania (Pismo z dnia 5 grudnia 2016 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej Podsekretarz Stanu 1231/2016 nauczanie religii w szkołach i przedszkolach, <https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-plisma-urzedowe/plisma-urzedowe/1231-2016-nauczanie-etyki-i-religii-w-szkolach-i-181877013>).

Dyrektor Szkoły Podstawowej w Umiastowie poinformował, że uzgodnił z organizatorem rekolekcji, iż ze względu na odległość kościoła od szkoły i brak bezpiecznej drogi, rekolekcje odbędą się w budynku szkoły. Dyrektor ustalił taki sposób realizacji zajęć dydaktycznych, by jak najmniej ingerować w realizację podstawy programowej (łącznie 3 godziny rekolekcji - po 1 godzinie każdego dnia), w tym czasie zapewnił uczniom nieuczestniczącym w rekolekcjach

zajęcia opiekuńczo-wychowawcze w szkole. Szkoła Podstawowa w Umiastowie organizowała w dniach 31 marca, 1 kwietnia i 2 kwietnia 2025 r. zajęcia dydaktyczne, a zajęcia opiekuńczo-wychowawcze, tylko podczas trwania rekolekcji tj. - 1 godzina dziennie – 3 godziny podczas całych rekolekcji.

Informuję, że przepisy prawa wprost nie nakładają na dyrektora szkoły obowiązku żądania od rodzica pisemnego oświadczenia o wyrażeniu zgody na uczestnictwo jego dziecka w rekolekcjach, a tym samym zwolnienia z zajęć edukacyjnych, które powinny być wtedy organizowane. Zgodnie z §1 ust. 2 ww. rozporządzenia szkoła ma obowiązek odebrania od rodziców pisemnego oświadczenia dotyczącego życzenia organizacji lekcji religii w szkole. Udział uczniów uczęszczających na zajęcia z religii katolickiej w organizowanych rekolekcjach, jest coroczną praktyką znaną rodzicom. Natomiast w czasie rekolekcji szkoła nie jest zwolniona z realizowania funkcji opiekuńczej i wychowawczej. Zajęcia opiekuńcze – łącznie na 3 godzinach zostały zorganizowane dla uczniów nieuczęszczających w rekolekcjach.

W myśl zapisów art. 25 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr. 78, poz. 483 ze zm.) władze publiczne zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym. Bezstronność oznacza brak uprzedzeń i obiektywizm w stosunku do wszystkich uczniów uczęszczających i nieuczęszczających na lekcje religii.

Dziękuję za Pani troskę w tak ważnym obszarze przestrzegania praw i wolności człowieka. Ewentualne nieprawidłowości w organizacji pracy szkół w związku z rekolekcjami mogą bowiem skutkować naruszeniem praw dziecka i uprawnień rodziców.

W związku z powyższym dyrektorowi Szkoły Podstawowej w Umiastowie wskazano na potrzebę szczegółowego konsultowania organizacji rekolekcji z rodzicami uczniów, aby każdy rodzic i każdy uczeń był przekonany, że jego prawa są przestrzegane.

Sprawę prowadzi: p. Zofia Rudzińska st. wizytator, tel. 022 551 24 00, wew. 4103, email kuratorium@kuratorium.waw.pl

Łączę wyrazy szacunku

DYREKTOR WYDZIAŁU
Kształcenia Ogólnego
/-/
Krystyna Mucha